

Starca"? — Če jo še niste, st
e to takoj, da se Vam ne ust
sta.

BRATOVA OSVETA.

Igrokaz v enem dejanju.

Spisal Jože Zavertnik.

OSEBE.

Koren, delavec.
Jaka, njegova žena.
Koren, trgovec in gostilničar.
Miha, delavec.
Hud, policijski komisar.
Strel, orožnik.
Puška, orožnik.
I. — Prizor.

Soba. Na levi strani oguljena stena, na desni strani miza, okoli mize, v ozadju nizka omara, na polici samokres, na steni pa slikice, ki simbolično predočujejo kako delna trojica: klerikalizem, kapitalizem in militarizem tlačijo delstvo. Pri mizi sede Jaka, Miha in Jože, Blaž hodi gorindol.

Blaž: Danes se bo odločilo, ali bomo štrajk, ali pa nadaljujemo boj, do zandnjega dihleja. Jože: Ne verjamem, da bo koreno boja. Stari Gruntar je zagrižen in trmoglav kapitalist.

Jaka: Ko sem delal v Nemčiji, me ugnali še hujše trgovlave. Jože: Ne pripoveduj vedno o Nemčiji. Pri nas je drugače. Tam imeli čvrsto organizacijo. In mi?

Jaka: Res, organizacija je še slaba. Ali glej, soglasno so glasovali vsi za štrajk, ko so naznanili štrajk, da bodo znižali plačo za odstotkov. — Krasen izraz delavske solidarnosti.

Jože: Nikdar se ne navdušuj zaradi. Počakajmo konca.

Miha: Ne izrekajmo prenahe. Tvorčniški nadzornik je tu. Včeraj je izjavil štrajkarske odbore, da bo danes posredoval v prilog miru.

Jože: Ne zaupaj preveč tvorčnemu nadzorniku — uradnik, ki mora v bogati vlado, ki je v rokah kapitalistov.

Blaž (pogleda na žepno uro): Čet je. Zdaj so nadzornik in mi pri Gruntarju. Ob poldele uri se ima vršiti manifestacija. Čas je, da gremo.

Miha: Še pol ure imamo časa. Delci bodo korakali tukaj mi in pridružili se jim bomo.

II. — Prizor.

Prejšni in Tone.
Nekdo potrka.
Blaž: Prosto.

(V sobo vstopi Tone, preko levi reke mu visi površnik.)
Tone: Nisem se nadjal, da te imam. Mislil sem, da prihajam pozno.

Blaž: Zakaj?
Tone: Zvedel sem, da bodele naše manifestirali pred tvornico, ko se bodo vršila poganjanja. Šel sem te svari.

Vai: Zvedeli ste? Kje?
Tone: Ej, doma v gostilni.

Blaž: V gostilni?
Vai: Kdo vam je povedal?

Tone: Nihče! Slišal sem, ko so tvornički uradniki in vladni policijski komisar pogovarjali med seboj. S ponočnim vlakom prišlo tudi 40 orožnikov, ktero nastanili v tvornici.

III. — Prizor.

Prejšni in Marjeta.
Marjeta prihaja iz kuhinje. V roki nosi čaj in posodo. Postavi se na mizo in opazi Toneta.

Marjeta: O pravem času si prišel! Vse jutro ga nagovarjam, naj se ne vdeleži demonstacije. Imela sem strašne sanje; čela sem kri, človeško kri, ki nastala v potok. Blaž se pa reže — gluh je za moje besede.

Tone: Ej, le potolaži se. Saj za sem prišel, da ga posvarim.

Tone (resno): Tvoje svarilo ne pomagalo nič. Neka kukavica glavnemu odboru je izdala načrt demonstracije. In kukavice bi tudi mi, če bi se ne vdeležili demonstracije, ko vemo za izdajo.

Jože: Mi gremo vsi. Jasno je, da je izdajica v glavnem odboru, to delavce o demonstraciji agitacije od hiše do hiše obvešča le danes zjutraj.

Miha: Kdo neki? Črni Peter, je črnil in grdil Blaža pri dečkih toliko časa, da se je Blaž zvalil za odborniško mesto.

Blaž: Ne sodimo — doka-nimamo.

Jaka: Ne preiskujmo sedaj,

kdo je izdajica. Čas beži! Pojdimo!

(Jaka vstane.)

Vsi: Da, gremo. Takojo!
Tone: Blaž! Ti ne pojdeš nikamor. Na smrtni postelji mi te je mati izročila v varstvo. Prisegel sem ji, da te bom čuval kot punčico v očesu. Spolnil sem prisego do danes. Poslal sem te v strokovno šolo. Že davnej bi bil delavodja, ako bi se ne mešal med socialiste.

Miha: Nehaj no s pridigo, saj nisi župnik.

Blaž (obrnjen proti Tonetu): Ti delavskega gorja ne poznaš. Imas zlati dušo in blago srce. In če bi umeval le desetino delavskega gorja, bi bil z nami.

Tone: Nikdar! Proti božjim odredbam ne pojdem.

Miha: Nehaj! Bog nima poslastem. V sv. pismu ni nikjer zapisano, da je Bog vstvaril kapitaliste in delavce. Govori kaj drugega.

Blaž: Tone, ti ne razumeš delavskega vprašanja, radi tega govoriš tako naivno. Glej, lansko leto je zaigral Gruntarjev sin pol milijona kronic v hazardu. Radi te zgube v hazardu, pa hoče stari Gruntar znižati plače delavcem, da bo njegov malepripni sin lahko še v bodoče živel razpisno in ugajal svojim navadam —

(Glasno in s povdarkom): Na drugi strani blede, sestradani delavski obrabi, težko delo brez radosti, tuga, žalost, bolezen in nesreče.

Tone: Tega ne razumem.

Jože (krohota): Saj razumeti ne moreš. Samci si. Gostilno imaš, pa še prodajalno, v kateri pet vslužencev dela za tebe. Pojdi v topilnico, pa delaj pred pečo za tri kronce na dan in živi petero otrok, pa boš razumel kmalu.

(Od zunaj se začuje petje: Vstanite bratje, urno smelo itd.)

Močan glas zavpije: V imenu postave nazaj. Začne se šum, godrnjanje in fejklici. Nazaj v imenu zakona se čuje zopet prvotni glas. Šum in krik nastajata močnejša. nakrat pade salva, potem se začujejo posamezni strelji.

Miha: Prepozni smo. Naše tovariše more na ulici.

Jože: Pojdimo na pomoč.

Blaž: Kje je moj samokres? (Zagrabim samokres in hoče oditi iz sobe in govori glasno): Strahopetneži vedo, da delavci niso oboroženi, za to jih streljajo.

Marjeta (ga zgrabi za roko, pa se na kolena in govori proseče): Blaž, ostani doma. Prosim te. Dva nedolžna otroka imaš, kaj bo, če te vbijejo?

Blaž (porine ženo na lahko od sebe in glasno s povdarkom): Za menoj, kdor ni izdajica! Za nas, našo dečo, za naše potomce, za človeštvo v obče.

(Blaž hiti skozi vrata. Za njim Jaka, Miha, Jože, Marjeta plaka, Tone pa stoji zamišljen sredi sobe.)

IV. — Prizor.

Tone in Marjeta.
Marjeta: Moj bog, kaj bo, če ga vstrele ali aretirajo? Kam naj grem z otrokoma?

Tone (jo tobaži): Marjeta, saj ne bo nič hudega.

Marjeta: Kdo ve? Sanje...

Tone: Sanje so nič... izroek bolne domišljije.

Marjeta: Ne govori tako, da se ne pregrešiš.

(Od zunaj ponovno streljanje. Krik in trušč naraščajo. Čujejo se fejklici na vlado in orožnike. Tone in Marjeta poslušata pazno.)

Tone (zamišljeno in polglasno): Huda, huda mora biti. (Glasneje): Marjeta, grem na ulico, da poiščem brata.

Marjeta: Požuri se, prosim te, Tone... temna slutnja mi mori dušo.

Tone: Saj grem. (Tone odhaja.)

V. — Prizor.

Prejšnja, Blaž, Jaka, Miha in Jože.

(Jaka, Miha in Jože prinesejo težko ranjenega Blaža v sobo in ga položijo na zofo. Blaž drži krčevito samokres. Pri vratih se srečajo s Tonetom, Tone plašno odskoči.)

Tone: Moj brat!... Blaž! Kaj se je zgodilo?

Jože: Kroglja iz puške prokletega birača ga je zadela.

Marjeta: Sanje... Blaž, govori! (Pade na kolena pred zofo in plaka.) Še enkrat spregovori.

Odpri oči in poglej svojo Marjeto, ki te tako neskončno ljubi... Oh, Blaž!

Miha: Ne plakaj in ne muči ga, tu je treba zdravnika.

Blaž (odpre oči in govori jasno in določno, nekoliko tihim glasom): Meni ne bo pomagal zdravnik. Kroglja mi je prodrla prsi. Živeti mi je le še ure, morda minute... Umiram z zadovoljenjem. Izdajavec, ki je s svojim izdajskim činom povzročil krvotilje, je prejel plačilo od mene.

Jože: Videl sem, da se je zgrudil, ko je krohota je stal poleg starega Gruntarja in gledal kako orožniki kot divje zveri gonijo z nasajenimi bajoneti neoborožene delavce pred seboj.

Blaž: Marjeta, ne plakaj... Vsak človek mora umreti... Vzgoji fantiča, da bodeta iz duše sovražila današnje človeško družbo, povej jima, ko drasteta, zakaj sta zgubila svojega očeta v nežni mladosti...

VII. — Prizor.

Prejšni in orožnika Strel in Puška.

V veži se začuje ropot in glasno govorenje. Nakrat se vrata odpro. Strel govori med odprtimi vrati.

Strel: Tukaj notri so nesli morileca. Uteči nama ne more, pogodil sem ga dobro.

Tone (osorno): Kaj hočete tu?

Strel: Iščevo dvakratnega morileca, ki je vstrelil črnega Petra in enega naših tovarišev, ki ga je hotel prijeti.

Puška (pogleda na zofo): Ha, tu je... v imenu postave...

Tone: Ven! Tu sem jaz gospod, ne pa lačni birači, ki hodijo k meni pit zastoj.

Strel: V imenu zakona aretiram vas.

(Strel pokaže s prstom na Toneta.)

Tone: Ti lačna in žejna biraška duša, boš oretirala mene? Ti morilec mojega brata!

(Strel zgrabi surovo Toneta za ramo. Tone seže naglo v žep in potegne samokres. Dva strela in oba rožnika se smrtno zadeta valjata na tleh.

Marjeta: Sanje... Moj Bog... Vse, kar mi je drgalo na svetu, sem zgubila.

Tone (ponosno): Maščeval sem brata. Materi sem prisegel, da ga bom čuval. Nisem ga mogel ubraniti pred kroglo iz orožniške puške, za to sem ga maščeval. (Obrne se proti Marjeti in nadaljuje): Marjeta, ne plakaj! Premoženje imam, ktero še danes prepišem na tebe. Z menoj naj se zvrši, kar se hoče. Zgubil sem mater, zgubil brata, zgubil sem vse, kar mi je najdražje bilo na svetu. Za kaj še živeti na svetu? Ti imaš dečo, ti moraš živeti, vporabi moje premoženje po naročilu mojega umirajočega brata. (Tiho.) Sam pričujem verovati, da so socialisti na pravem potu.

VII. — Prizor.

Prejšni in policijski komisar Hud, orožniki in policaji. Hud, med vrati, kazoč s prstom v sobo.

Hud: Tu se je streljalo. Slišal sem dobro. (Nakrat obstane, oči se mu izbulijo, ko zagleda mrtva orožnika sredi sobe in nadaljuje z rezkim glasom): Obkoljite hišo. Nihče ven ne notri. Tu je ja-

ma morilec, kjer more zveste cesarske služabnike. V imenu zakona ste aretirani vsi.

Blaž (porogljivo, z jasnim nekoliko pojemajočim glasom): Ne vse. Aretirajte mene. Morilec sem jaz. Vbil sem ju, marševal sem kroglo iz orožniške puške s samokresom. (Spusti samokres iz roke.) Vsi so nedolžni, edini krivec sem jaz, gospod komisar.

Hud: Tako, vi... (Obrne se proti policajem in orožnikom in pokaže s prstom na samokres): Poberite samokres kot corpus delicti. (Obrne se proti navzočim): Prosim za vaša imena, zaslišali vas bomo kot prič. (Nazove mu na tiho pripovedujejo imena, komisar jih beleži): Morda, tudi ne bo treba. Morilec je priznal rado-voljno svoj zločin pred pričami. (Obrnen proti policajem): Stražite hišo, da morilec ne vteče. Idimo.

(Orožniki, policaji in komisar odidejo.)

VIII. — Prizor.

Tone: Blaž, taka žrtev? Zdaj pozna še le tvoje plemenito srce.

Jože: Blaž umira kot junak.

Miha: Takih značajev nam je treba, pa ne bo gospodarjev in sužnjev na svetu.

Jaka (plaka in govori drhte): Čista in plemenita duša se posla-vlja od nas, ker smo delavci strahopetci... zgubili smo močatost svojih pradedov. Sram nas bilo. (Pokrije si obraz in zaplaka.)

Marjeta (plaka): Ljubi Blaž... še enkrat me poglej in odpri svoje dobre oči.

Tone: Blaž! Prisegam, da bom odslej vse dal, kar imam, da se spremene družabni nazor, šege, ta krivični družabni red, kot ga imenuješ ti. Ne razumem vsega. Prišlo je prenahe. Ali vem, da se godi krivica delavcem, da v delavskih prsih bijejo plemenita srca... Blaž, odpusti, če sem te kedaj žalil. Osvetil te bom! Vzbudil bom duhove!

Blaž (jasno in pojemajoče): ... Odpustim vsem, še tistim, ki so nas mučili in trpinčili, grenili naše življenje. Tone, najboljše me boš osvetil, če boš nadaljeval z delom za svobodo, enakost in bratstvo, ktero sem začel. (Poluglasno, za sebe): Čutim, da prihaja smrt. Prihaja počasi. Čutim, kako ledene udje, da nekaj pritiska na moje možgane. (Glasno, vpre se ob zofo z obema rokama in se hoče zravnati s silo. Vsi priskočijo na pomoč.) Na to nakrat omahne): Srečno. Boj kapitalistom do zadnjega dihleja.

Marjeta zaplaka, zastor pade. (Konec.)

Valed sprememjenih hiš števil v Chicago se sedanji naslov tajnika slov. soc. organizacije v Ameriki glasi: J. P. 4316 W. 31st St., Chicago.

POZOR!

Podpisani naznanjam rojakom v Chicagi in okolici, da sem odprl novi saloon na 825 Blue Island Ave. Točim dobro pivo, vino in dobro visko.

Se priporoča

John Mladič

825 Blue Island Av. Chicago.

To vam najboljše in najhitrejšo preskrbi

FRANK UDOVIČ,

EKSPRESMAN

1343 W. 18th Street

CHICAGO, ILLINOIS

Prevaža pohištvo, premog, drva in drugo. Oglasite se pri njem.

Oddaljeni rojaki naj pišejo dopisnico

Rabite premog?

Rabite drva?

Ali se selite?

Prevaža pohištvo, premog, drva in drugo. Oglasite se pri njem.

Oddaljeni rojaki naj pišejo dopisnico

Kako so nastale vere in bogovi?

Po Ingarsollvih spisih za Slovence priredil Ivan Kaker.

SEDAJ SAMO 15c.

Dobi se pri izdajatelju:

Ivanu Kaker 1922 Laflin St. Chicago, Ill.

POZOR!

Mogoče kdo misli, da v Chicagi ni dobrih tacega mesa kot v stari domovini. Ampak to je zmot!

Pri meni se dobi: domače klobase, domače suho meso, žive kokoši čiste kokoši in meso vse vrste. Cene najnižje, blago najbolje.

MIHAEL LACKOVIĆ, 376 W. 18th St., Chicago.

Slovenecem in Hrvatom!

namenjamo, da izdelujemo ramovrtnice

obleke, po najnovejšem kroju. Unijako delo; trpešno in lično. V zalogi imamo tudi razne druge potrebštine, k spa.

daji v delokrog oprave — oblek. Pridite in ogledajte si našo izložbo. Z vsem spoštovanjem

NAZNANILO

Kot je splošno znano je sedaj v Chicagi nov sistem hišnih števil, valed tega želim naznaniti občinstvu, da je

izkušeni fotografist, ktereja prostor je ustanovljen 1883 leta na Blue Island Ave., in voglu 14 Pl. še vedno na istem mestu pod novo številko 1438-1440 Blue Island ave.

Ob tej priliki se zahvaljujem sl. občinstvu za cenj. naročila in se priporočam tudi za v bodoče.

S poštovanjem

WILKE,

1438-1440 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO.

TELEFON CANAL 287. USTANOVljENO 1883.

Izdelujemo obleke po meri po \$20, \$22, \$25.

Prodajemo gotove obleke po \$10, \$12, \$14, \$15.

Imamo veliko zalogo modernih klobukov v najraznovrstnih bojah.

V zalogi imamo tudi veliko zalogo srajc, kratvat, jank, spodnjih hlač, opank, i t. d.

Za mnogobrojna naročila se priporoča PRVA HRV. TRGOVINA ZA OBLEKE JURI MAMEK,

1724 S. Centre Ave., Chicago, Ill.

ZEMANOVO "GRENKO VINO",

je najboljšo zdravilo svoje vrste, izvrstno sredstvo proti boleznim želodca, črev in ledvic, čisti kri in jetra. NEPRESEGLJIV LEK ZA MALOKRVNE ŽENE IN DEVOJKE.

Izdelano iz najboljšega vina in zdravilnih zelišč.

ZEMANOVA "TATRA",

želodečni grenček. Tatra je izdelana iz zdravilnih zelišč tatranskega gorovja, zdravi živčne slabosti, podpira lahko prebavo želodčev in se je dobro obnesla proti bolestim revmatizma.

Dobiti v vseh slovanskih salunih kakor tudi pri izdelovalcu teh najboljših zdravil.

Prodaja na debelo in drobno najboljša Californijska vina.

B. ZEMAN, 777 Alpor Street, Chicago, Ill.

Zdravljenje v 5 dneh

brez noža in bolečin

Varicocele, Hydrocele (RAZŠIRANJE ŽIL)

Ozdravim vsacega, kdor trpi na Varicocele, Strieturi. Dalje ozdravim nalezljivo zastrupenje, živčne nezmožnosti, vodenico in boleznit tisočih se možkih.

Ta prilika je dana tistim, ki so izdali že velike svote zdravnikom ne da bi bili ozdravljeni in moj namen je, pokazati vsem, ki so bili zdravljeni od tucatov zdravnikov brezuspešno, da posedujem le jaz edino sredstvo, s katerim ozdravim vspešno.

Za nevspešno zdravljenje ni treba plačati — le za vspešno. Ozdravim pozitivno želodečne bolezni, pljučna, na jetrih in ledvicah ne glede kako stara je bolezen.

Tajne moške bolezni zdravim hitro, za stalno in tajno. Živčne onemoglosti, slabost, zguba kreposti, napor, zastrupenje in zguba vode. Pljuča, naduho, Bronchitis, arčne bolezni in pljučne zdravim z mojo najnovejšo metodo.

Ženske bolezni v ozadju, belk tok in druge zdravim za stalno. — Zastrupjenje in vse druge kožne bolezni kakor priče, ture, garje, oteklino. — Močni tok in druge bolezni. Prišče in svetuje zastoj.

DR. ZINS, 41 SO. CLARK ST., CHICAGO. (Med. Randolph in Lake St.)

Uradije: od 8 ure zjut. do 8. ure zvečer. V nedeljo: od 9 ure zjut. do 4 ure pop.

ALOIS VANA

— izdelovatelj —

sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pljač.

62-84 Pick St.

Tel. Canal 1405

DR. F. J. PATERA

Ordinuje: na sevrozap. voglu Ashland in Milwaukee Ave.

od 12. do 3. ure popold., od 7. do 8. ure zvečer pa ob torkih in petkih.

Telefon Haymarket 50.

